Stadskerk Nijmegen (OCP), 7 april 2024, viering in het teken van de restauratie van het Assendelftorgel; voorganger: ds. Wilma Hartogsveld, stadspredikant; organist: Jetty Podt, stadsorganist

[1e lezing: Jesaja 26,1-13] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Op die dag zal in Juda dit lied klinken:
'Wij hebben een sterke stad,
de HEER biedt ons redding
als een wal, als een muur.
2 Open de poorten,
opdat het rechtvaardige volk kan binnentreden,
het volk van uw getrouwen.
3 De standvastige is veilig bij u,
vrede is er voor wie op u vertrouwt.
4 Vertrouw altijd op de HEER, alleen op hem,
want de HEER is een rots sinds mensenheugenis.
5 Hij haalt neer wie in de hoogte leven
en veilig in hun onneembare vesting wonen.
Hij brengt zelf hun stad ten val,
hij maakt haar met de grond gelijk,
niets laat hij van haar heel.
6 Dan wordt ze onder de voet gelopen,
vertrapt door de zwakken, vertreden door de armen.'
7 U effent het pad voor de rechtvaardige,
u baant voor hem een rechte weg.
8 Ook wij verlaten ons op u, HEER:
wij gaan de paden van uw recht.
Wij richten ons op uw naam,
naar u gaat ons verlangen uit.
9 Reikhalzend kijk ik naar u uit,
zelfs 's nachts verlang ik naar u.
Wanneer u een oordeel over de wereld velt,
zullen de mensen op aarde gerechtigheid leren.
10 Maar niet de goddeloze: al wordt hij gespaard,
gerechtigheid zal hij nooit leren.
In het land van het recht doet hij slechts onrecht;
de macht van de HEER merkt hij niet op.
11 HEER, uw opgeheven hand ziet hij niet.
Laat hem dan tot zijn schande zien
hoe u ijvert voor uw volk,
hoe het vuur uw vijand verteert.

12 HEER, geef ons vrede,
alles wat wij deden, hebt u voor ons gedaan.
13 HEER, onze God,
andere heren hebben ons in hun macht gehad,
maar alleen uw naam zullen wij prijzen.

[Evangelie: Johannes 20,24-31] (Nieuwe Bijbelvertaling)
24 Een van de twaalf, Tomas (dat betekent 'tweeling'), was er niet bij toen Jezus kwam. 25 Toen de andere leerlingen hem vertelden: 'Wij hebben de Heer gezien!' zei hij: 'Alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, en als ik mijn hand in zijn zij kan leggen, zal ik het geloven.' 26 Een week later waren de leerlingen weer bij elkaar en Tomas was er nu ook bij. Terwijl de deuren gesloten waren, kwam Jezus in hun midden staan. 'Ik wens jullie vrede!' zei hij, 27 en daarna richtte hij zich tot Tomas: 'Leg je vingers hier en kijk naar mijn handen, en leg je hand in mijn zij. Wees niet langer ongelovig, maar geloof.' 28 Tomas antwoordde: 'Mijn Heer, mijn God!' 29 Jezus zei tegen hem: 'Omdat je me gezien hebt, geloof je. Gelukkig zijn zij die niet zien en toch geloven.'
30 Jezus heeft nog veel meer wondertekenen voor zijn leerlingen gedaan, die niet in dit boek staan, 31 maar deze zijn opgeschreven opdat u gelooft dat Jezus de messias is, de Zoon van God, en opdat u door te geloven leeft door zijn naam.

[overweging:]
Al mot ik krupe…. Op blote voeten goan, ik wil nog een keer de Sint Stevens heuren slaon..
(organist speelt de melodie van dit lied zachtjes…)
Dit lied is het officieuze stadslied van onze stad en is bij veel Nijmegenaren bekend en geliefd. De Stevenskerk – deze kerk – speelt in het lied een grote rol en dat begrijp ik volkomen. Het vanuit de verte al zien van de toren, het horen beieren van de klokken, dan weet je: hier ben ik thuis. … de toren, de klokken, 80 jaar geleden bijna weggevaagd.. maar herrezen uit het stof en het puin… het hart van de stad blijft kloppen in de harten van de mensen..

En nog meer dan voor Nijmegen geldt dat voor Jeruzalem… door de eeuwen heen, ondanks alle verwoestingen in de geschiedenis en al het onheil dat er in en om de stad gebeurt, ook vandaag…
Jeruzalem krijgt haar stadslied van de profeet Jesaja..
Middenin de toekomstvisioenen van Jesaja, waarin hij beschrijft hoe God zijn mensen bevrijdt, een feestmaal voor hen aanricht en de tranen van hun ogen wist, zegt de profeet: Op die dag zal een lied klinken en dat gaat zo:…. (organist speelt de eerste regels van het lied 'Wij hebben een sterke stad…)
Wij hebben een sterke stad, de Heer biedt ons redding als een muur als een wal,

Het Hebreeuws dat hier staat kan zo vertaald worden dat het betekent: Gods bevrijdend handelen, dat is onze muur en onze wal. Je kunt er ook maken: Gods bevrijding hebben wij dankzij muren en een wal. Maar dat kan hier niet bedoeld zijn… Muren worden gebouwd om mensen erbinnen vast te houden, zoals de Berlijnse muur, of om mensen buiten te houden, zoals de metershoge muur in Israël …. en laten we hopen dat de eerstvolgende president van de VS niet degene zal zijn die een muur wil bouwen om vluchtelingen uit Mexico tegen te houden….

Het lied van Jesaja dat we net hoorden gaat over Jeruzalem, de stad van vrede, tenminste in de visioenen van mensen door de eeuwen heen. In hun liedjes van verlangen …..
(de organist speelt een improvisatie op 'er is een stad voor vriend en vreemde')

Jeruzalem zal een stad van vrede worden, aldus de profeten – niet omdat de stad dikke sterke muren zou hebben om welk volk dan ook binnen of juist buiten te houden… Integendeel: er is een stad voor vriend en vreemde….. de volkeren zullen naar Jeruzalem stromen om de vrede te vinden en te vieren. Opent de poorten! Dat is de echte sterkte van de stad: vertrouwen en openheid. Iedereen van goede wil is er welkom. Sterker nog: iedereen die er komt wordt geacht van goede wil te zijn!

Wat maakt de stad uit het lied van Jesaja dan sterk?
Jesaja zingt het voor: (organist laat nog een keer de melodie horen van 'wij hebben een sterke stad')

Wij hebben een sterke stad….. een stad van muren en schansen… en welke muren zijn dat dan?
'De enige muur die werkt, is de bevrijding van Godswege. Dat is onze bescherming. 'Vrede is er voor wie op U vertrouwt. Als je standvastig bent, vastberaden, op Hem geconcentreerd, is Hij de behoeder van je vrede. Vrede is het voor ieder die op Hem vertrouwt.' 'Vertrouw dan ook maar op HEM, je Bevrijder....'

Vertrouwen als basishouding. Dat is wat de Bijbel ook van ons vraagt ……
Niet gemakkelijk in een samenleving waarin het wantrouwen groeit.
Vreemd eigenlijk, cijfers laten steeds weer zien dat we in Nederland in een rustig, stabiel en welvarend land leven, mensen geven hun eigen leven en persoonlijk toekomstperspectief gemiddeld een acht. Maar toch zijn veel van diezelfde mensen ervan overtuigd dat het in ons land steeds slechter gaat, dat de veiligheid afneemt (terwijl de criminaliteit aantoonbaar daalt) en ze kijken somber als het gaat over de toekomst van ons land.
De overheid probeert maatregelen te nemen waardoor mensen zich veiliger voelen: cameratoezicht, steeds meer controles.
Of je je daardoor ook echt veiliger voelt valt te betwijfelen. Nergens voelde ik me onveiliger als bij de checkpoints in Israël waar tot de tanden gewapende soldaten controles uitvoerden

bij de zwaar beveiligde poortjes in de hoge met prikkeldraad afgezette muren. En op scholen waar de jeugd eerst door detectiepoortjes moet en de tas moet openen om te laten controleren voel je je ook bepaald niet veiliger dan op scholen waar je gewoon naar binnen kunt lopen….
Leven vanuit wantrouwen is vermoeiend, het maakt dat je steeds op je hoede moet zijn…..
Een mens bloeit op in een omgeving waarin hij/zij zich veilig voelt een niet voortdurend geconfronteerd wordt met de risico's van het leven.

Eerlijk is eerlijk: leven - en vooral ook het samen leven - brengt nu eenmaal risico's en verdrietige situaties met zich mee. Daartegen kun je je niet beschermen. De moderne veiligheidsmaatregelen beschermen ons niet tegen de realiteit van een leven waarin ups en downs elkaar afwisselen. We zijn niet onkwetsbaar. Daarmee moeten we leren leven. Volop. Van harte…. En vanuit vertrouwen….
Natuurlijk roept dat soms lastige vragen op….
In het evangelie naar Johannes is Tomas degene die de lastige vragen stelt. Hij spreekt als het ware namens ons, twijfelaars, tobbers, die ook wij kunnen zijn. Wanneer Jezus tegen zijn leerlingen zegt: wees niet ongerust, maar vertrouwen op God en op mij. In het huis van mijn Vader zijn vele kamers… en ik zal een plaats voor jullie bereiden… jullie kennen de weg naar waar Ik heen ga… vraagt Tomas 'Wij weten niet eens waar u naartoe gaat, hoe weten wij dan de weg?'

Deze leerling, deze Tomas is mij lief, juist omdat hij worstelt met het blijven vertrouwen. Hij wordt onterecht 'óngelovige Tomas genoemd'. Alsof het hier gaat om – desnoods tegen je verstand in iets voor 'toch waar' moeten aannemen, dat komt in de bijbel niet voor.
En die worsteling overwint… als eerste ziet en zegt hij 'Mijn heer en mijn God' als hij beseft dat in de gekruisigde en opgestane Christus God zelf aanwezig is.
Ongelovige Tomas? Nee, Tomas gaat ons voor op de weg van vertrouwen….
Dat het goed komt, door alles heen, zelfs door het bitterste einde heen.

Sytze de Vries schreef er een prachtige tekst over en daarmee wil ik eindigen:
(de organist begeleidt dit gesproken lied met improvisatie)

THOMAS, GENAAMD DIDYMUS

Ik ben hem op de voet gevolgd,
aandachtig, vaak vol vragen.
Maar gaandeweg werd wat hij zei
steeds minder te verdragen.
Zagen wij wel, waarheen hij ging?
Wat stond hem toch voor ogen?

In mij groeide vertwijfeling:
hoe ver kon ik hem volgen?

Ze noemen mij graag Didymus,
want dubbel mag ik heten:
een hart vol van onzekerheid
dan weer van zeker weten.
Ooit riep ik in mijn overmoed
met hem te willen sterven.
Wat was het waardoor hij zo'n gloed
diep in mijn ziel kon kerven?

Maar toen hij stierf, was ik er niet
en dat bleef aan mij knagen.
Wat restte, was een diep verdriet
en steeds opnieuw die vragen.
Men zei: hij leeft, hij heeft ons zelf
zijn vredegroet gegeven.
Hun woorden overtuigden niet;
hoe kan een dode leven?

Dwars door de deuren van mijn hart
is hij toen aangetreden.
Ik zag: aan mijn vertwijfeling
had hij alleen geleden.
Dat was het uur waarop ook ik
de waarheid heb gevonden:
voor wie wil zien is hij alleen
herkenbaar aan zijn wonden.

Wilma Hartogsveld, wilma.hartogsveld@gmail.com